

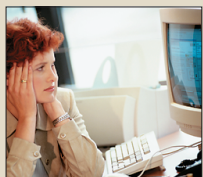
STAROVĚKÁ MEZOPOTÁMIE

V době hliněných tabulek

V Mezopotámii se informace zaznamenávaly na **hliněné tabulky**. Vám známými nosiči informací jsou svázané listy papíru – knihy. Ale současná doba vyžaduje ukládat, uchovávat a rychle vyhledávat mnohem větší množství informací.

Které moderní nosiče informací znáte? Umíte z nich číst?

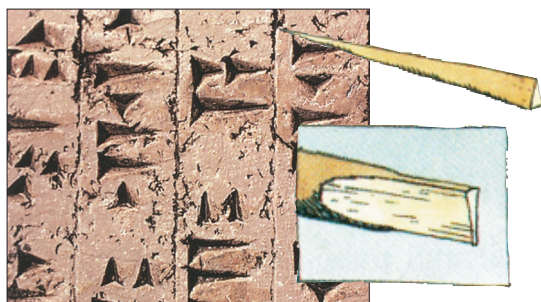
Kdo by si nepřál být uznáván a ceněn jako písaři v Mezopotámii? Stačí však k tomu i dnes umět jen číst a psát v mateřském jazyce? A co cizí jazyky, práce s počítači? Pohovořte si o tom.

S pozorováním oblohy souvisel vznik kalendáře. Asyřané členili měsíc na pětidenní úseky. Zvláštní pojmenování měly jen dny měsíčních fází, např. *první den měsíce* nebo *den zmizení*. Ostatní dny se blíže datovaly jen dle náboženských svátků. Byl uvedený kalendář solární, nebo lunární?

Předčítal jsem svou tabulku, snědl jsem své jídlo, připravoval si další tabulku, popsal jsem ji až do konce, pak jsem byl vyvolán k přednesu ústního úkolu a odpoledne jsem dostal písemnou úlohu.

(Z dochované tabulky žáka ve starověké Mezopotámii)

Prožíváte i dnes něco podobného jako váš dávný „spolužák“ v Mezopotámii? Jestlipak víte, proč říkali tehdy škole „dům tabulek“?

Detail hliněné tabulky a psacích potřeb

Proč asi psali v Mezopotámii na hliněné tabulky? Proč se tomuto typu písma říká klínové?

Jak vyjádřil umělec hrdinovu sílu? Po čem Gilgameš toužil? Co mu poradil stařec? Proč chtěl král rostlinu získat? Čím by ses chtěl zapsat do paměti lidí? **C 050** Kolik století uplynulo od prvního zapsání příběhu do doby vzniku asyrského reliéfu zobrazujícího Gilgameše?

Gilgameš zápasí se lvem (asyrský reliéf z 8. stol. př. n. l.)

Žáci v **domech tabulek** opisovali cvičné texty na hliněné destičky. Naučit se psát a správně používat několik stovek znaků jim trvalo léta. Doufali, že se z nich stanou vzdělaní a vážení lidé – písaři.

Díky písmu bylo možné zaznamenat, kdo zaplatil daně, na čem se lidé mezi sebou dohodli, ale také uchovávat nové poznatky a poutavé příběhy. V knihovně asyrského krále Aššurbanipala našli archeologové více než 25 000 **klínopisných tabulek**.

Na tabulkách byly zapsány i literární příběhy. Nejznámější z nich je **Epos o Gilgamešovi**, nepřemožitelném králi a staviteli města Uruk. Když mu zemřel nejlepší přítel, pocítil i on strach ze smrti. Jeden moudrý stařec mu poradil, co má dělat: *O rostlině, jež dává život, chci říci tobě. Rostlina ta se podobá bodláčí. Jak růže tě trny do rukou píchne. Až se jí ruka tvá zmocní, pak najdeš věčný život.*

Gilgameš rostlinu získal, ale vzápětí mu ji ukradl had. Zarmoucený král se vrátil domů. Pečoval o rodné město, jeho ochranu i hradby, které dal postavit ještě před svou cestou za nesmrtelností. Usoudil, že dílo a činy prospěšné ostatním lidem uchovají jeho jméno navěky.

Služba bohům

Obyvatelé Mezopotámie věřili, že smyslem lidského života je sloužit bohům. Budou-li bohové spokojeni, nenastanou povodně, sucha, nemoci, hlad... Byli přesvědčeni, že bohové svou vůli sdělují lidem různými znameními. Věštci z řad kněží se snažili tato znamení vyhledat a pochopit. Mimo jiné pravidelně pozorovali nebeské úkazy a zjišťovali z nich budoucnost.

Dojde-li k zatmění Měsíce v měsíci ajjaru při východu hvězd, propuknou nepokoje a bratr bude zabíjet bratra. Nastane-li zatmění v měsíci abu, způsobí v zemi záplavy.

(Poučení babylonských kněží, 1. tisíciletí př. n. l.)

Kterého jevu na obloze si Babyloňané všímali? Co podle nich ovlivňoval v přírodě? Mohly hvězdy a planety podle tehdejších názorů působit i na lidi? Pokuste se určit, která část textu by náležela k popisu pozorování astronomů, které názory by patřily astrologům. **S** Vyhledejte slova **astronomie** a **astrologie** a ověřte svá tvrzení.

STAROVĚKÁ MEZOPOTÁMIE

Chrám, paláce a zikkuraty

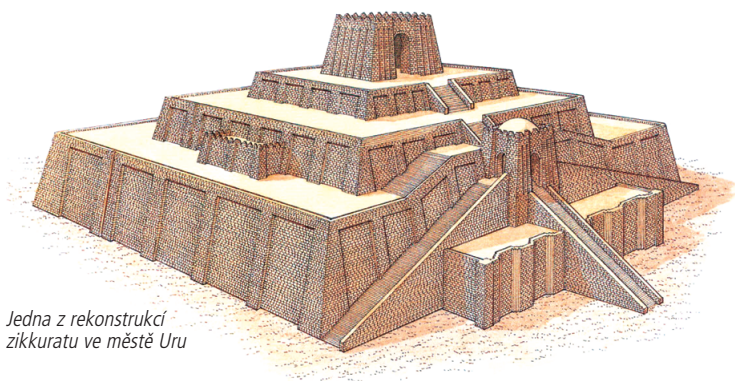
Ve městech byly nejvýznamnějšími stavbami **chrám**, sídla kněží, a **paláce**, sídla vládců. Paláce byly vybudovány z cihel a měly mnoho místností, někdy velmi nádherně zdobených. Dochované **mozaiky** a **reliéfy** na stěnách důležitých staveb podávají význačná svědectví o životě lidí v Mezopotámii.

Rekonstrukce podoby trůnního sálu královského paláce v Kalchu (9. stol. př. n. l.)

Přestože rekonstrukce nevystihuje do detailu tehdejší podobu paláce, můžete získat představu o výzdobě sálu. Co znamená slovo **rekonstrukce**?

M 051 Kde stál palác? Co vás na obrázku nejvíce zaujalo a proč?

Jedna z rekonstrukcí zikkuratu ve městě Uru

Podobné zikkuraty se stavěly i v jiných městech. Babyloňané považovali **zikkurat** za „spojnici nebe a Země“. Dokážete vysvětlit proč? Souviselo toto přirovnání jen s podobou stavby, anebo také s její funkcí?

Shrnutí

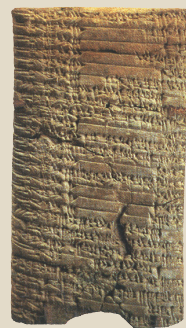
V Mezopotámii žili lidé hovořící odlišnými jazyky. Uctívali mnoho bohů. Z této různorodosti nakonec vytvořili nový způsob života se společnými náboženskými představami a literárními příběhy. Vzniklo zde písmo, vytvořily se první státy. Zrodila se jedna z nejstarších civilizací na světě.

- 1 Jakou výhodu získaly národy ovládající písmo oproti národům, které písmo neznaly?
- 2 Pokuste se sestavit smyšlený rozvrh žáků v „domě tabulek“. Kterými předměty by se tehdy mohli podle vás zabývat? Doložte ukázkami z učebnice.

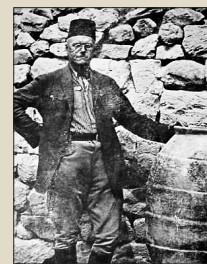

Některé národy v Mezopotámii a jejím okolí sice převzaly sumerské klínové písmo, používaly je však k zápisu vlastního jazyka.

Jedna tabulka ze sumersko-asyrského slovníku

Stejně tak si počínali i Chetitě. Badatelé dlouho nedokázali jejich tabulky přečíst. Záhadu nakonec rozluštil náš vědec.

Bedřich Hrozný (1879–1952)

Přišel na to, že písmo je sice stejné jako sumerské, ale text sám je psán jiným, výrazně odlišným jazykem než všechny ostatní klínové texty.

M 051 Zjistěte, kde měli Chetitě svůj stát a jak se jmenovalo jeho hlavní město.

Král na lovu divoké zvěře, reliéf z Aššurbanipalova paláce v Ninive

Lov již nebyl nutností, ale stal se zábavou. **M 051** U které řeky leží město Ninive? Všimněte si, které zbraně král používal. Co vás na reliéfu nejvíce zaujalo?

Průvodce boha Marduka, reliéf z Ištariny brány

Tato příšera shlížela na každého, kdo stál u bran města Babylonu v 6. stol. př. n. l. Kterému zvířeti se podobá hlava, kterému tělo a nohy? Kterého pohádkového tvora vám připomíná? Jak měl asi působit reliéf na přicházející návštěvníky?